

INNHold

Forord	11
Kapittel 1 Innledning	13
<i>Jan Tøssebro</i>	
Noen overordnede refleksjoner	16
Gangen i boka	20
Kapittel 2 Bakteppet – politiske idealer og utviklingslinjer	25
<i>Jan Tøssebro</i>	
Institusjonenes vekst og fall	26
Framveksten av særomsorg og institusjonsomsorg	26
Kritikken av institusjonene	27
Nedbygging og kommunalisering	29
Reformen for utviklingshemmete	31
De politiske idealene	31
Realisering – utvikling av levekår og livsforhold	33
Utviklingstrekk i nasjonale politiske føringer	36
Fra målgruppe til omsorgssystem	37
Fra arbeidsdeling til samhandling	38
Fra sosialpolitikk til internkontroll	40
Avslutning	43
Kapittel 3 Forskning i praksis	45
<i>Berit Berg og Oddbjørn Johansen</i>	
Forskning på hverdagsliv	45
Kultur og hverdagsliv	46
Forskning som en læringsprosess	47
Praksisforskning	48
Tett på praksis	48

«Omfattende tjenester i andres hjem» – et praksisprosjekt	49
Forskningsmetoder og erfaringsgrunnlag	50
Forskning basert på likeverd	50
Samhandling i praksis	51
Forskning for forandring	51
Dialogkonferanser	52
Maktaspektet	53
Brukerstemmer	54
Likeverdig dialog	55
Bolig- og miljøtjenesten i Overhalla	55
Brukerstemmer når mitt hjem er din arbeidsplass	57
Fra refleksjonsmøte til refleksjonshefte	57
Praksisforskning som perspektiv og arbeidsform	60
Kapittel 4 Aktivt voksenliv? Beboeres perspektiver	62
<i>Aud Elisabeth Witsø og Anna Kittelsaa</i>	
Et vanlig voksenliv?	63
Selvbestemmelse og gjensidig avhengighet	64
Datagrunnlaget	66
En (u)vanlig hverdag for voksne?	66
Privatliv – muligheter og utfordringer	67
Boveiledning og/eller samarbeid i daglige gjøremål?	68
Ulike typer fellesskap – muligheter og utfordringer	70
Hva snakker ikke våre deltakere om?	75
Avslutning	76
Kapittel 5 «Da må jeg spørre boligen først!»	
– Opplevelsen av selvbestemmelse i bofellesskap	78
<i>Hilde Guddingsmo</i>	
Retten til selvbestemmelse	78
Frigjørende forskning	80
Kreative workshoper	81
Å finne stemme til framstillingen	82
Systemet bestemmer	82
Du må jekke deg litt når du bor i bofellesskap	82
Boligen bestemmer	84

Reglene, ukeplanen og boka	85
Ansiktsløshet gir avmakt	87
Livet innenfor rammen	89
Selvbestemmelse i system	91
Å arbeide med kreative metoder.	93
Kapittel 6 Boligen – hjem og arbeidsplass.	95
<i>Anna Kittelsaa</i>	
Fra institusjon til kommunale boligtilbud og tjenester	96
Boligpolitiske føringer.	98
Eie eller leie.	100
Veien fram mot eget hjem.	101
Type bolig – utforming og lokalisering	103
Ønsker fra beboere, pårørende og ansatte.	105
Selvstendig leilighet eller bofellesskap?	106
Dagligliv i bofellesskap	108
Fellesarealet	111
Andres hjem som arbeidsplass	114
Hjem, bolig og arbeidsplass?	117
Kapittel 7 Retten til en hverdag med aktivitet	119
<i>Eva Magnus og Turid Møller Olsø</i>	
Retten til aktivitet	122
Aktiviteter i hverdagen	123
Retten til å velge hva jeg vil gjøre	124
Retten til utvikling gjennom deltakelse i aktivitet.	129
Hvordan kan erfaringene forstås?	132
Presedens	133
Forventning eller ikke	134
Kapittel 8 Arbeid og aktivt voksenliv.	136
<i>Jan Tøssebro, Turid Møller Olsø, Eva Magnus og Anna Kittelsaa</i>	
Arbeid som førstevalg?	138
Arbeidets betydning	141
Tilpasninger til marginalitet.	144
En positiv selvpresentasjon.	145

INNHOLD

Drømmen om å komme videre	147
Når aktiviteten trekker.	148
Men det skal være ordentlig arbeid	150
Fra en annen tid.	151
Sånn er det bare	152
Å analysere limbo	152
Veien videre	155
Kapittel 9 Profesjonell yrkesutøvelse – styrt av dags- og ukeplaner?	158
<i>Oddbjørn Johansen og Odd Morten Mjøen</i>	
Metode	159
Hva er profesjonell kompetanse og yrkesutøvelse?	160
Hvordan beskriver de ansatte innholdet i sin yrkesutøvelse?	162
Individuelt tilpassete tjenester	164
Rutiner opp og rutiner i mente	167
Rutiner og segregerte fritidstilbud	172
De ansattes opplevelse av kommunens forventninger og rammer	173
De ansattes opplevelse av pårørende som premissleverandør	176
Oppsummering og utfordringsbilde	178
Kapittel 10 Aspekter ved organisering av tjenester i hjemmet	183
<i>Odd Morten Mjøen, Oddbjørn Johansen og Jan Tøssebro</i>	
Bofellesskapet: fra «smått er godt» til «små og uhensiktsmessige»	185
Historisk bakgrunn	185
Dagens trender og argumenter	186
Erfaringer fra praksis	188
Å begrense ulempene.	191
Nærmeste leder	192
Ansatte om nærmeste leder.	193
Nærmere om nærledelsens betydning – 3M	195
Hvor nær?	196
Styringssystemet	197
New Public Management	197
I skyggen av aldring og helse.	203
Avslutning: organisering av individtilpassete tjenester?	205

Kapittel 11 Landsbyen – et annerledes bofellesskap	207
<i>Eva Magnus, Aud Elisabeth Witsø og Odd Morten Mjøen</i>	
Landsbyen.	209
Beboere og medarbeidere	209
Bolighusene	211
Hverdagen	212
Struktur.	214
Selvbestemmelse.	215
Oppsummering	216
Kapittel 12 De nærmeste – talspersoner, vaktbikkjer og støttespillere. . . .	219
<i>Anna Kittelsaa, Oddbjørn Johansen og Aud Elisabeth Witsø</i>	
Hvem regnes som pårørende?	220
Rom for anerkjennelse?	221
Pårørenderollen	222
Når en gir fra seg det daglige ansvaret	225
Beboernes rett til selvbestemmelse.	226
Pårørendes ønsker og forventninger	227
Forholdet mellom pårørende og ansatte	229
Ytre forhold som påvirker samhandlingen	231
Når samarbeidet fungerer dårlig	232
Formelle kontaktpunkter	234
Samarbeid mellom pårørende og ansatte	236
Kapittel 13 Når mitt hjem er din arbeidsplass	238
<i>Berit Berg</i>	
Tre blikk – tre perspektiver	238
Selvbestemmelse	239
«Boligen bestemmer»	240
«Jeg skal vel bo oppi der, jeg også»	241
Om å gi fra seg kontrollen.	242
Dilemmaer knyttet til selvbestemmelse	243
Bofellesskapet som organisasjon	245
Ansattes betydning og rolleforståelse	245
Profesjonskultur.	246
Lokale kulturer.	246

INNHOLD

Organisasjonsbilder	248
Bofellesskapet – en kompleks organisasjon	249
Lærende organisasjoner	250
Kommunikasjon, relasjon, samhandling	251
Bofellesskap, levefellesskap	252
Når mitt hjem er din arbeidsplass	254
Skjønnsutøvelse	255
Makt og avmakt	256
Kapittel 14 Refleksjoner fra et naboland	258
<i>Anders Gustavsson</i>	
Bekymring for at reformarbeidet har stoppet opp	259
Reformmålene – og den underforståtte visjonen	260
Visjonen om naturlige fellesskap og naturlig deltakelse.	262
På vei mot en ny visjon?	265
Alternative visjoner	266
Hvem er i dag bærer av visjonen?	268
Tilbake til spriket mellom nasjonale mål og lokal gjennomføring	269
Kan reformen likevel reddes?	271
Referanser	274
Om bidragsyterne	287